

S.

Physis

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/1, 169-170

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



idąc dalej — wyjaśnia wiarę w Boga jako naturalny produkt ewolucji psychospołecznej. Ten drugi argument Guitton odwraca: tak jak Huxley wyjaśnia idee Boga przez określony mechanizm, Guitton wyjaśnia ideę braku Boga przez inny mechanizm, twierdząc, że niewiara jest również produktem tak jak roślina i zwierzę, i że w pewnym sensie pojęcia zarówno religijne jak i niereligijne są produktami umysłu ludzkiego.

Ten spór między nauką a religią, reprezentowany tym razem przez J. Huxleya i J. Guittona, choć bardzo stary jest w dalszym ciągu ciekawy i aktualny, porusza bowiem zagadnienia, interesujące nie tylko filozofów, biologów i historyków, lecz także ludzi nie mających z nauką nic wspólnego. Wydaje się więc, że poszukiwanie odpowiedzi na pytania stawiane przez obu dyskutantów tak z punktu widzenia nauk ścisłych, jak i nauk społecznych byłoby niezmiernie interesujące.

Warto jeszcze podkreślić znamienność faktu, że w ideach, które (zdaniem tygodnika „Arts”) kierują światem — na pierwsze miejsce wysuwa się nie tylko naukowe tłumaczenie zjawisk przyrody, lecz także rola człowieka i jego umysłu w przetwarzaniu i zmienianiu współczesnej cywilizacji z myślą o przyszłości. Dopiero następne miejsce w cyklu *Idee, które kierują światem* zajęły takie również podstawowe sprawy jak: *Jaka jest przyszłość białej rasy?* oraz *Świat zmobilizowany do walki z głodem*.

M. B—N.

PHYSIS

Drugi numer „Physis” 1960 roku zawiera trzy rozprawy. W pierwszej z zakresu historii geometrii Lidia Nuvoli omawia kolejne sformułowania zasady dwoistości w geometrii rzutowej aż do początków dwudziestego wieku. Badając wypowiedzi Ponceleata, Geogonne'a, Möbiusa, Plückera i v. Staudta, aż do Enriquesa, Fano, Veblena i Younga autorka wskazuje, że badania nad tym zagadnieniem jakie prowadzono w geometrii sferycznej miały tylko niewielki wpływ na analogiczne badania w geometrii rzutowej i że trudno ustalić pierwszeństwo „odkrycia” zasady.

W drugiej z kolei rozprawie znany specjalista historii nauki i techniki chińskiej Joseph Needham przy współpracy G. D. Lu opisuje chińskie wynalazki dotyczące upręży; były one bardzo ważne dla rozwoju gospodarki, gdyż pozwalały na lepsze wykorzystanie siły pociągowej zwierząt. Czterdziestostronicowy artykuł ilustrowany jest licznymi fotografiami i rysunkami. Bibliografia zawiera głównie pozycje chińskie.

Trzecia z oryginalnych rozpraw dotyczy historii badań nad działaniem serca. Autor Pietro Franceschini, po krótkim zarysie historycznym, opisuje prace nad budową mięśnia sercowego i automatyzmem serca Giulio Fano (1856—1930) i Giulio Chiarugi (1859—1944), którego życiorys zamieścił w bieżącym roku w „Scientia Medica Italica”. W przypisach cytuje m.in. rozprawę E. Godlewskiego o rozwoju szkieletu i mięśnia sercowego ssaków z „Archiv für mikrobiologische Anatomie” z r. 1902.

W dziale komunikatów Anna Maria Crino, autorka *Zdarzeń i osobistości angloskańskiego szesnastowiecza* (Firenze 1957, L. S. Olschki) publikuje dwa dokumenty dotyczące Roberta Dudleya, syna faworyta Elżbiety I. Pochodzą one z archiwum państwowego we Florencji i Biblioteki Narodowej we Florencji.

Dział recenzji zawiera dwie pozycje pióra A. Procissi: recenzja książki P. De-

drona i I. Itarda *Mathématiques et Mathématiciens — de l'an 2000 à l'an 2000, de Babylone à Paris*. Paris 1959, oraz „Bibliografia Matematica Italiana” Serie I. Vol. 1—9/1950—1958. Roma 1951—1959.

Numer kończy kronika i krótkie nekrologi chirurga i historyka nauki Victora Gomoiu z Bukaresztu i Johna F. Fultona z New Haven.

W wykazie publikacji otrzymanych przez biblioteki włoskie z polskich wydawnictw znajdujemy pracę Z. Ameisenowej *O globusie Marcina Bylicy*, oraz Z. Skubaly i Z. Tokarskiego *O uniwersytetach polskich*.

S.

CENTAURUS

W pierwszym numerze czasopisma „Centaurus” z 1960 roku z historii fizyki J. Lohne ogłasza artykuł pt. „Hooke przeciwko Newtonowi”. Jest to analiza dokumentów zawierających teorie fizyczne, długi czas zapomnianego i niedocenionego, oponenta Newtona. W konkluzji autor zgadza się ze zdaniem Wawilowa, że „nikt w XVII wieku poza Newtonem nie mógł napisać *Principiów*, ale nie można zaprzeczyć, że program, plan *Principiów* był pierwszy raz rzucony przez Hooke’a”.

Historii astronomii dotyczy artykuł E. S. Kennedy’ego i Muhammada Agha pt. *Tablice widzialności planet w astronomii Islamu*.

Historia medycyny reprezentowana jest przez 3 artykuły: Gundolf Keil podaje teksty i objaśnienia źródłowe niemieckich średniowiecznych tłumaczeń łacińskiego traktatu o wódce jako środka leczniczym. Peter Richards w 32 stronicowym artykule zajmuje się trądem w Skandynawii w ciągu 9 stuleci. Pierwszy rozdział o sytuacji trędowatych i zasięgu trądu w Skandynawii rozpoczyna się i kończy przejmującą modlitwą trędowatego ze szpitala św. Jerzego w Bergen z początku XIX w. Drugi rozdział traktuje o początkach trądu w Skandynawii i rozwoju tej choroby do naszych czasów (do dziś spotykamy endemiczny trąd w Norwegii i wypadki trądu w Szwecji). Załączone są tablice ilustrujące rozprzestrzenienie trądu w Norwegii w r. 1856 i Szwecji w r. 1907. Trzeci rozdział to historia szpitali dla trędowatych (z ilustracjami), czwarty traktuje o rozporządzeniach i prawach dla trędowatych, piąty o wroście i spadku nasilenia tej choroby, szósty o dowodach stwierdzających istnienie trądu. Autor przytacza fakt ekshumacji zwłok w katedrze w Lund rzekomo trędowatego arcybiskupa Sunesona, gdzie badanie szkieletu nie wykazało żadnych oznak trądu. Do artykułu dołączone są fotografie i podobizny trędowatych, fotografie zmian kostnych przy trądzie. Na koniec autor stwierdza, że trąd jest chorobą między i choć lekarzom skandynawskim przypisać należy duży wkład w zwalczaniu tej choroby, jednak nie tyle medycyna, co wydatne polepszenie warunków ekonomicznych zahamowało jej rozwój. Załączona bibliografia liczy 83 pozycje.

Trzeci krótki artykuł z historii medycyny Klaus K. Königa omawia *Stanowisko anatomów wśród profesorów medycyny w Padwie w 16 w.* (Vesalius i Fabrizio d’Acquapendente). Autor porusza tu głównie stopniową poprawę uposażenia anatomów.

W dziale recenzji znajdujemy ocenę książki R. Erikssona *Andreas Vesalius First Public Anatomy at Bologna 1540* Uppsala 1959 i G. H. Tillhagena „*Folklig läkekonst*” (Medycyna ludowa w Szwecji) Stockholm 1958.